

**ПОГЛИБЛЕННЯ ЗНАТЬ З КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА МАЙБУТНІМИ
ЮРИСТАМИ У КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Яцишин Н.П.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
іноземних мов гуманітарних спеціальностей
Волинського національного університету
імені Лесі Українки*

Актуальність теми дослідження визначається важливістю всебічного оволодіння змістом Основного Закону України майбутніми юристами у процесі вивчення іноземної (англійської) мови, з використанням автентичних текстів – перекладених основних статей Конституції України з прав, свобод та обов'язків людини і громадянина (статті 21-68), форм державного правління та конституційно-правового статусу Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Прокуратури України, Правосуддя (статті 75-131) та місцевих державних адміністрацій (статті 140-146) [1; 2] та інших статей, що стосуються основ конституційного ладу України, форм безпосередньої демократії та інших важливих питань суспільно-політичного життя країни.

Відразу зазначимо, що в науковій літературі даний напрямок досліджень викликає все більшу зацікавленість. Частково дана тема знайшла відображення у Навчальному посібнику Т.С. Софійської [3] (UNIT 4. The Constitution of Ukraine. Chapter II. The Rights, Freedoms, and Duties of Individuals and Citizens. Articles 21-42 (Part One) і в наступних 5, 6 і 8 розділах), у Навчальному посібнику П.В. Зернецького та М.В. Орлова [4] (з використанням для порівняння англійських текстів правової системи США), у Навчальному посібнику, укладеному С.В. Гапоною [5] (англійський текстовий матеріал з цікавою інформацією про історію української Конституції), у Навчальному

посібнику “Переклад англомовної юридичної літератури” [6] (автентичний матеріал, що охоплює основні галузі права США) та ін.

Отже, *метою* даного дослідження є узагальнення існуючого досвіду роботи з вивчення Конституції України і визначення на цій основі можливих варіантів використання автентичних текстів конституційної тематики під час навчання іноземній мові майбутніх юристів.

При цьому, не порушуючи усталеної у вітчизняній лінгвістичній практиці послідовно упорядкованих вправ характеру, як: усні лексичні та граматичні вправи перед читанням тексту; письмові вправи перед читанням тексту, отримання інформації – читання тексту; комунікативні вправи після прочитання тексту; творчі завдання [3, 5], а також розробленої методики поєднання на занятті усіх видів робіт: письма, читання і мовлення, врахування різного рівня підготовленості студентів, застосування в широкому діапазоні юридичної лексики державних документів (у нашому випадку – Конституції України), періодичних видань, а також веб-сайтів Інтернету, важливо забезпечити міжпредметні зв’язки, враховуючи при цьому розподіл студентів за кафедрами для спеціалізації, так як від цього у значній мірі буде залежати тематична спрямованість автентичних текстів, а також характер аудиторних і позааудиторних форм занять.

Наприклад, такі тексти для студентів, які спеціалізуються на кафедрі конституційного права складаються на основі тих правових норм (статей) Конституції України, через які забезпечується організаційна та функціональна єдність суспільства України як цілісної соціальної системи. “Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава” – так визначає цю сутність стаття 1 Основного Закону.

Опрацьовуючи інші статті, важливо сформулювати у студентів знання структури предмета конституційного права, яка включає: відносини політичного характеру (наприклад, форма правління, форма державного устрою); найважливіші економічні відносини (скажімо, регламентація існуючих форм власності та механізм її захисту); відносини, що стосуються правового

статусу людини і громадянина (громадянство, основні права, обов'язки та ступінь їх гарантованості з боку держави); відносини, що складаються в процесі реалізації права народу України на самовизначення і пов'язані з державно-територіальним устроєм України; відносини щодо організації та діяльності державного апарату України; відносини, які визначають діяльність органів місцевого самоврядування [7, 141].

Натомість у студентів, які спеціалізуються (або спеціалізуватимуться) на кафедрі кримінального і кримінально-виконавчого права, крім викладених вище, необхідно сформулювати уявлення про специфічні особливості змісту статей Конституції України, що визначають правовий статус засуджених, залучаючи юридичний коментар з підручників або навчальних посібників кримінального чи кримінально-виконавчого права.

Так, закріплюючи положення статті 63 Конституції України про те, що засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду, необхідно наголошувати, що держава бачить у засудженому передусім людину, наділену правами й обов'язками. Це означає, що засуджений, у тому числі і до позбавлення волі, відрізняється за своїм правом статусом від інших громадян, але не виключається з числа членів суспільства, не позбавляється всіх основних прав і обов'язків. Він продовжує залишатися правоздатним та дієздатним громадянином, суб'єктом обов'язків і прав, гарантованих Конституцією України та іншими законами, що визначають правове положення громадян України, іноземців та осіб без громадянства.

Для розвитку усного мовлення з теми про права людини і громадянина, права засуджених Т.Софійська, наприклад, радить виконувати вправи, що включають базові поняття (Find these sentences in the text & translate them into English), як от:

1. Громадяни України мають рівні конституційні права.
2. Україна гарантує охорону та захист своїх громадян за кордоном.
3. Права і свободи людини і громадянина закріплені Конституцією.

4. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканість.
5. Кожна людина має право на свободу віросповідання.
6. Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду.
7. Використання примусової праці забороняється.
8. Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється.
9. Кожен має право на житло.
10. Кожен має право розпоряджатися своєю власністю [3, 54].

Погоджуючись з цією слушною пропозицією, додамо, що доступність і легкість текстів забезпечується їх відповідним граматичним та лексичним матеріалом. Лексика повторюється, і це дає змогу студентам краще запам'ятати її у творчій атмосфері заняття, що полегшує позаурочну самостійну роботу. Крім того, перед тим як прочитати текст студенти виконують вправи на повторення граматичного та лексичного матеріалу в усній і письмовій формах. Удома і на певному етапі роботи над текстом, який визначає викладач, працюють із словниками.

Висновки. Наведені вище, як і інші варіанти текстів конституційної тематики (наприклад, що є базовими як для основ теорії права, так і для окремих галузей права – цивільного, адміністративного трудового і ін.) є творчими і не претендують на цілковиту завершеність, але визначають напрямки пошуку нових можливостей прищеплення студентами навичок навчальної роботи з систематичного накопичення юридичних знань, їх узагальнення, аналізу та творчого використання у майбутній практичній діяльності, яка забезпечується як юридичною так мовною (у нашому випадку – іншомовною) підготовкою.

Список використаних джерел

1. Конституція України: текст Основного Закону з офіційними тлумаченнями Конституційного Суду / Огляд і коментарі В.Ф. Погорілка та В.Л. Федоренка. – К.: Наукова думка, 2006. – 210 с.

2. The Constitution of Ukraine. – Офіційний веб-сайт Мін'юсту України:
www.minjust.gov.ua
3. Софійська Т.С. Україна: правові питання. Англійська мова професійного спрямування: Навч. посіб. / Т.С. Софійська. – К.: МАУП, 2004. – 224 с.
4. Зернецький П.В. Англійська мова для правників: Навч. посіб. / П.В. Зернецький, М.В. Орлов. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2003. – 182 с.
5. Ukraine, my Ukraine! = Україно, моя Україно! Ukr [збірник текстів]: Навч. посіб. / уклад. С.В. Гапонова. – К.: Знання, 2008. – 336 с.
6. Черноватий Л.М. Переклад англомовної юридичної літератури: Навч. посіб. / Л.М. Черноватий, В.І. Карабан, Ю.П. Іванко, І.П. Лінко. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 656 с.
7. Основи конституційного права України // Правознавство: Підручник / Авт. кол.: С.Е. Демський [та ін.]; за ред. В.В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – С. 140-143.